

นิติเวชคลินิก (Clinical Forensic Medicine)

อ.นพ.อภิชัย แผลงศรี

สารบัญ

1. บทนำและหน้าที่ของแพทย์	3
2. นิติเวชคลินิกและผู้ป่วยคดี	3
3. ฐานความผิดเกี่ยวกับร่างกาย	4
3.1 บาดเจ็บไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ	4
3.2 บาดเจ็บเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ	5
3.3 บาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส	6
4. ฐานความผิดพยายามฆ่า	8
5. การตรวจและบันทึกข้อมูล	9
5.1 การซักประวัติ	9
5.2 การตรวจร่างกายและการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ	9
5.3 การบันทึกข้อมูล	10
6. การออกรายงานใบชันสูตรบาดแผล	10
6.1 หลักการเขียนเอกสารเบื้องต้น	10
6.2 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ป่วย/ สถานพยาบาล/ วัน- เวลาที่มาตรวจ	11
6.3 รายการที่แพทย์ตรวจ	11
6.4 ความเห็น	11
6.5 การลงชื่อแพทย์ผู้ตรวจ	12
7. เอกสารอ้างอิง	12

1. บทนำและหน้าที่ของแพทย์

นิติเวชคลินิก (clinical forensic medicine) เป็นสาขาหนึ่งของนิติเวชศาสตร์ ซึ่งเป็นการตรวจและให้ความเห็นในเรื่องบาดแผลเพื่อประกอบการดำเนินคดีและการพิจารณาพิพากษาของศาล การพิสูจน์ความเมา รวมถึงการตรวจร่างกายผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาในคดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศ

โดยที่จริงแล้วหน้าที่หลักในอาชีพแพทย์คือการตรวจรักษาผู้ป่วย แต่อย่างไรก็ตาม แพทย์ถือว่าเป็นพยานที่มีน้ำหนัก เนื่องจากแพทย์เป็นผู้ตรวจและเห็นการบาดเจ็บด้วยตัวเอง และวิชาชีพแพทย์เป็นความรู้เฉพาะที่ต้องผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนซึ่งคนทั่วไปไม่มี นอกจากนี้แพทย์ถือว่าเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จึงจะเป็นกลางในการให้ความเห็นในทางกฎหมาย

แต่โดยหน้าที่แล้วแพทย์ถือว่าเป็น “พยานบุคคล” ต้องให้ความเห็นเมื่อมีการร้องขอตามกระบวนการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 ดังนี้

“ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษ ในการใด ๆ เช่นในทางวิทยาศาสตร์ ศิลป ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของเขานั้น อาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาอาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกาย หรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลยตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าว แล้วแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ”

โดยในชั้นสอบสวนจะมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้รวบรวมหลักฐานทุกชนิด โดยส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนจะส่งใบชั้นสูตรบาดแผลให้แก่แพทย์เพื่อลงบันทึกรายการที่ตรวจพบและความเห็น และแพทย์อาจจะต้องเป็นพยานศาลเบิกความประกอบความเห็นตามที่ปรากฏในใบชั้นสูตรบาดแผลด้วยเช่นกัน

ดังนั้น แพทย์ควรจะต้องมีความสามารถในการตรวจชั้นสูตรบาดแผลและการบาดเจ็บต่าง ๆ ตลอดจนถึงความสามารถส่งตรวจเพิ่มเติมและแปลผลการตรวจอื่น ๆ รวมถึงการออกเอกสารและให้ความเห็น เช่น ใบรับรองแพทย์ ใบชั้นสูตรบาดแผล เอกสารอื่น ๆ ทางกฎหมายได้

2. นิติเวชคลินิกและผู้ป่วยคดี

นิติเวชคลินิก (Clinical Jurisprudence or Clinical Forensic Medicine) หมายถึง การตรวจผู้ป่วยที่แพทย์ตรวจแล้วต้องให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนโดยอาศัยจากอาการและการตรวจร่างกาย และสิ่งตรวจพบ วัตถุพยานต่าง ๆ เช่น ผู้ป่วยถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ป่วยได้รับอันตรายเกิดบาดแผลชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากอุบัติเหตุ ทำตัวเอง หรือถูกทำร้ายจากบุคคลอื่น ผู้ป่วยถูกสารพิษชนิดต่าง ๆ ถูกสารทางกายภาพ เช่น ความร้อน ไฟฟ้า เป็นต้น ได้รับอันตรายจากกลุ่มพวกดioxin เช่น จมน้ำ แขนงคอบ เป็นต้น รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์ทำการตรวจได้ เช่น คนถูกวางยาสลบชนิดต่าง ๆ โสเภณี หญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา ตรวจอายุบุคคลว่าอายุเท่าไร เป็นต้น

นอกจากนั้น ผู้ป่วยที่อาจได้รับค่าชดเชยจากกรมแรงงาน แพทย์ก็ต้องตรวจผู้ป่วยและให้ความเห็นแก่กรมแรงงานว่าการที่ผู้ป่วยได้รับอันตรายบาดเจ็บ ต้องพิจารณาสูญเสียอวัยวะคิด เป็นกึ่งเปอร์เซ็นต์เพื่อจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้บาดเจ็บ

การตรวจผู้ป่วยคดีชนิดต่าง ๆ นี้ การที่แพทย์ให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนในทางคดีอาญาอาจนำไปใช้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับฟ้องร้องในเรื่องละเมิดได้อีกด้วย

การทำพินัยกรรมของผู้ป่วยอาจจะต้องให้แพทย์เป็นพยานเพื่อรับรองว่าขณะทำพินัยกรรมผู้ป่วยมีสติสัมปชัญญะดี ไม่หมดสติ หรือสติฟั่นเฟือน หรือวิกลจริต

ดังนั้นผู้ป่วยคดี คือ ผู้ป่วยที่ต้องให้แพทย์ตรวจเนื่องจากมีประเด็นทางกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยอาจรวมถึงกรณีที่จะเป็นผู้ป่วยคดีในอนาคต โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุจากรถ จากการทำงาน ถูกทำร้ายร่างกาย
2. ผู้ป่วยทำร้ายตัวเอง
3. ผู้ป่วยที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ
4. ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด
5. ผู้ที่ได้รับหรือสงสัยว่าจะได้รับสารพิษ
6. ผู้ป่วยที่มีใบนำส่งของตำรวจเพื่อตรวจ เช่น ตรวจพิสูจน์บุคคล ผู้ป่วยจิตเวชที่ก่อคดี ตรวจ DNA
7. ผู้ป่วยที่ต้องตรวจรับรองสติสัมปชัญญะเพื่อทำนิติกรรม
8. ผู้ป่วยที่ต้องรับรองความเจ็บป่วยเพื่อขอเลื่อนพิจารณาคดี
9. ผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ป่วยคดีต่อไป

3. ฐานความผิดเกี่ยวกับร่างกาย

โดยส่วนใหญ่แล้วใบชันสูตรบาดแผลที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์จะเป็นกรณีฐานความผิดคดีอาญาเกี่ยวกับร่างกายเป็นส่วนใหญ่ ทั้งที่เป็นเจตนาหรือประมาทก็ตาม สามารถแบ่งระดับความรุนแรงของโทษตามกฎหมายได้ดังนี้

3.1 บาดเจ็บไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 391

"ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

โดยฐานความผิดนี้เป็นฐานความผิดลหุโทษ มีอายุความเพียง 1 ปี โดยทั่วไปไม่มีข้อบ่งชี้ทางกฎหมายชัดเจนว่ากรณีใดเป็นหรือไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ถ้าประเมินจากคำพิพากษาของศาลที่ผ่านมา จะ

พบว่ากรณีที่ไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ การบาดเจ็บมักจะเป็นถลอกหรือฟกช้ำที่ไม่มีเลือดออก
ระยะเวลาการหายไม่นาน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7665/2544

ผู้เสียหายมีบาดแผลถลอกและฟกช้ำที่คอด้านขวาขนาด 1 x 2 เซนติเมตร และมีบาดแผลถลอกฟกช้ำ
ที่โหนกแก้มซ้ายขนาด 1 x 1 เซนติเมตร แพทย์มีความเห็นว่าเกิดจากถูกของแข็งไม่มีคมกระแทกโดยแรง ใช้
เวลารักษาประมาณ 7 วัน จะหายเป็นปกติ ถือได้ว่าเป็นบาดแผลเล็กน้อยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับ
อันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 391

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8192/2553

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้เสียหายมีบาดแผลที่มุมปากด้านในขนาดครึ่งเซนติเมตร และแผลที่คอเป็นรอย
แดงยาวประมาณ 2 เซนติเมตร แพทย์มีความเห็นว่า สามารถรักษาให้หายได้ภายใน 7 วัน ถือได้ว่าเป็น
บาดแผลเล็กน้อยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจอันเป็นความผิดตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 295 แต่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

3.2 บาดเจ็บเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295

"ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำ
ร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

กรณีที่มีการบาดเจ็บจนเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจนั้น จากคำพิพากษาที่ผ่านมามักจะเป็นบาดแผล
ฉีกขาดที่มีเลือดออก ใช้เวลาการรักษาหนักขึ้นกว่ากรณีไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ แต่ไม่รุนแรงเท่า
อันตรายสาหัส เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 290/2554

ตามผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ไม่ได้ระบุขนาดของบาดแผลเพียงแต่ระบุว่า บาดแผลไม่
ผ่านเข้าปอด แสดงว่า บาดแผลไม่ได้มีความลึกถึงปอดอันเป็นอวัยวะภายในที่สำคัญอันจะทำให้ถึงแก่ความตาย
ได้ ทั้งบาดแผลดังกล่าวสามารถรักษาหายภายใน 7 วัน หากไม่มีภาวะแทรกซ้อน หลังจากถูกแทงแล้ว
ผู้เสียหายยังสามารถวิ่งไล่จ่าเลยที่ 1 ไปได้ประมาณ 300 เมตร ซึ่งสนับสนุนให้เห็นว่าบาดแผลของผู้เสียหายไม่
ร้ายแรงนัก หลังจากจ่าเลยที่ 1 แทงผู้เสียหายไปเพียง 1 ครั้ง จ่าเลยที่ 1 ก็วิ่งหนีไปโดยมิได้แทงซ้ำอีกทั้งที่มี
โอกาสจะกระทำได้ รับฟังได้ว่าจ่าเลยที่ 1 กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย

ข้อสังเกตจากแนวคำพิพากษาว่าเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ มีดังนี้

1. บาดแผลผิวหนังแตกมีเลือดออกถือว่าเป็นอันตรายแก่กาย
2. บาดแผลมีเลือดซึมอาจเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะบาดแผล
3. บาดแผลถลอกตามปกติมักจะไม่เป็นอันตรายแก่กาย

4. บาดแผลบวมฟกซ้ำอาจเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะบาดแผลว่ารุนแรงเพียงใด

3.3 บาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297

“ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท
- (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- (4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
- (5) แห้งลูก
- (6) จิตพิการอย่างติดตัว
- (7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
- (8) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรรมกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดลักษณะของอันตรายสาหัสไว้ แต่จะต้องเป็นการวินิจฉัยทางกฎหมายเท่านั้น ซึ่งในการให้ความเห็นของแพทย์จะไม่ให้ความเห็นว่าเป็น “อันตรายสาหัส”

(1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท

ตาบอด หมายถึง ดวงตาไม่อาจรับภาพได้เลย ไม่รวมถึงตาพร่าตามัว แม้จะเป็นเพียงข้างเดียวก็ถือว่าตาบอด โดยต้องเป็นการสูญเสียการมองเห็นอย่างถาวร

หูหนวก หมายถึง หูไม่ได้ยิน ไม่รวมถึงการได้ยินเสียงเบา

ลิ่นขาด หมายถึง การที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของลิ่นขาดหายไป หรือขาดหายไปทั้งลิ่น

เสียขาประสาท หมายถึง เสียความสามารถในการดมกลิ่น

(2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์

เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หมายถึง เสียอวัยวะที่ใช้ในการสืบพันธุ์ในการร่วมประเวณีไม่ว่าของชายหรือหญิง ทั้งอวัยวะภายนอกและภายใน รวมถึงการที่ไม่ถึงกับเสียไปทั้งหมดแต่ที่มีอยู่ใช้การไม่ได้ก็ถือว่าเสียอวัยวะสืบพันธุ์

ความสามารถสืบพันธุ์ หมายถึง ไม่สามารถสืบพันธุ์ได้ แม้อวัยวะสืบพันธุ์ยังอยู่ก็ตาม เช่น ถูกทำร้ายร่างกายจนต้องตัดรังไข่ทิ้ง หรือถูกทำร้ายร่างกายจนอวัยวะไม่สามารถผลิตอสุจิได้

(3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด

เสีย หมายถึง ใช้การไม่ได้เหมือนเดิมแม้จะไม่ขาดไปก็ตาม ถ้าโดนฟันนิ้วขาดแต่รักษาต่อนิ้วให้ใช้ได้ดังเดิมเช่นนี้ไม่ถือว่าเสียนิ้ว

เสีย อวัยวะอื่นใด หมายถึง การเสียอวัยวะอื่นที่สำคัญเทียบเท่า แขน ขา มือ เท้า นิ้ว แล้วยอมทำให้ผู้ได้รับอันตรายกลายเป็นคนพิการ แต่ไม่รวมอวัยวะที่แยกออกจากร่างกายได้โดยเป็นอันตราย เช่น ผม ฟัน หน้ งเล็บ เลือด

(4) หน้าที่เสียโฉมอย่างติดตัว

หมายถึง เสียความงามบนใบหน้าจนน่าเกลียดอย่างติดตัว เช่น ใบหน้าบิดเบี้ยว หรือเกิดรอยแผลเป็นรอยบุบ โดยไม่ต้องถึงกับต้องเปลี่ยนรูปหรือผิดรูปไป

(5) แห้งลูก

แห้งลูก หมายถึง ทำให้ทารกที่อยู่ในครรภ์ตายก่อนที่จะคลอดออกมา หากคลอดออกมาอย่างมีชีวิต แม้มมีชีวิตอยู่เพียงไม่นานก็ไม่ถือว่าแห้งลูก

(6) จิตพิการอย่างติดตัว

จิตพิการ หมายถึง การสั่งการของสมองผิดปกติหรือพิการไม่สมประกอบ การทำร้ายเป็นเหตุให้จิตพิการอย่างติดตัวนั้นไม่จำกัดถึงกับวิกลจริตและไม่จำกัดจิตพิการจนประกอบการทำงานไม่ได้เพียงแต่การสั่งการสมองผิดปกติไป เช่น กลายเป็นคนสมองซ้ า เชื่องซึมอยู่ตลอด ก็ถือว่าเป็นจิตพิการแล้ว

(7) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

ทูพพลภาพ หมายถึง ร่างกายหรือจิตใจไม่สมประกอบ เช่น โดนทำร้ายจนมือพิการ

ป่วยเจ็บเรื้อรัง หมายถึง การเจ็บป่วยที่หายได้ยากต้องใช้เวลารักษายาวนาน ซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

(8) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

ทุกขเวทนา หมายถึง ได้รับความเจ็บปวดทรมาน เช่น ต้องเข้าเฝือก ปัสสาวะไม่ได้ติดต่อกันเกินยี่สิบวัน ส่วนการประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันนั้นต้องพิจารณาว่าตามปกติแล้วสามารถทำได้แต่บาดเจ็บทำให้ทำงานไม่ได้เลยเกินกว่ายี่สิบวัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5087/2551

จำเลยที่ 1 และที่ 2 ใช้มีดปลายแหลมแทงและฟันผู้เสียหายที่ 1 มีบาดแผลลึกขนาดที่แขนขวาท่อนล่าง ยาว 5 เซนติเมตร เอ็นลึกขนาดและเส้นประสาทขาด บาดแผลถูกแทงบริเวณหน้าอกด้านซ้ายกว้าง 1.5 เซนติเมตร ลึก 2 เซนติเมตร นิ้วก้อยซ้ายและนิ้วนางซ้ายขยับไม่ได้ ตามผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของ แพทย์ แสดงให้เห็นว่า ผู้เสียหายที่ 1 ได้รับบาดเจ็บมากจนนิ้วก้อยซ้ายและนิ้วนางซ้ายขยับไม่ได้ ผู้เสียหายที่ 1 รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลเป็นเวลา 5 วัน และรักษาตัวที่บ้านประมาณ 2 เดือน แผลจึงหายเป็นปกติ ระหว่างที่ รักษาตัวไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ จึงรับฟังได้ว่าผู้เสียหายที่ 1 ป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและ ประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน อันเป็นอันตรายสาหัส

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 754/2532

ใบหูเป็นส่วนหนึ่งของใบหน้าประกอบรูปหน้าให้งาม การที่ใบหูหลุดขาดแหว่งไปถึงหนึ่งในสาม ย่อม ทำให้รูปหน้าเสียความงามอันเป็นการเสียโฉมอย่างติดตัว เป็นอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 แล้ว

4. ฐานความผิดพยายามฆ่า

การพยายามกระทำความผิดเป็นข้อกฎหมายที่อยู่ในหมวดที่ 5 มาตรา 80 -82 ของประมวลกฎหมาย อาญา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80

“ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่ บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้น”

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 81

“ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผล ได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้นพยายาม กระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำไปโดยความเชื่ออย่างงมงาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้”

ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา แต่ความ ตายนั้นไม่บรรลุผล ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานพยายามฆ่า

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288

“ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

ตัวอย่างคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1080/2547

จำเลยใช้อาวุธปืนลูกซองสั้นยิงผู้เสียหายที่บริเวณหน้าอกในระยะห่างเพียง 1.5 เมตร โดยปกติกระสุนปืนจะกระจายออกเป็นวงทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายได้กลับปรากฏว่าผู้เสียหายมีบาดแผลลอกและไม่พบบาดแผลที่บริเวณอื่นของร่างกาย ผู้เสียหายยืนยันว่ากระสุนปืนไม่ทะลุร่างกายและไม่ทะลุเสื้อผ้าซึ่งแพทย์ลงความเห็นที่ใช้เวลารักษา 5-7 วัน แสดงให้เห็นว่า กระสุนปืนไม่มีความรุนแรงพอที่จะทำอันตรายทะลุเสื้อผ้าและผิวหนังของผู้เสียหาย อาวุธปืนที่จำเลยใช้ยิงผู้เสียหายจึงไม่มีความร้ายแรงพอจะทำให้ผู้เสียหายตายได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุอาวุธปืนซึ่งเป็นปัจจัยที่ใช้ในการกระทำความผิด การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ประกอบมาตรา 81 วรรคหนึ่ง

5. การตรวจและบันทึกข้อมูล

5.1 การซักประวัติ

การซักประวัติผู้ป่วยคดีก็เหมือนกับการซักประวัติผู้ป่วยทั่ว ๆ ไป แต่แพทย์ต้องใส่ใจซักประวัติเรื่องของเหตุการณ์มากขึ้น เพื่อประเมินและเป็นแนวทางในการตรวจร่างกาย ประเมินกลไกและความรุนแรงของเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อประกอบกับการให้ความเห็นว่าการบาดเจ็บเข้าได้กับประวัติหรือไม่ ลักษณะอาการจากประวัติและการบาดเจ็บที่ตรวจพบเข้ากันได้หรือไม่

ประวัติวันเวลาที่เกิดเหตุ เพื่อให้แพทย์ประเมินอายุของบาดแผลว่าเข้าได้กับเวลาดังกล่าวหรือไม่ เพราะบางครั้งบาดแผลที่ตรวจพบอาจเป็นบาดแผลเก่าที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บในครั้งนี้ หรืออาจจะเกิดเหตุมานานกว่าที่ผู้ป่วยจะมาพบแพทย์

แพทย์ควรซักประวัติเรื่องประเด็นอื่น ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งผู้ป่วยมาตรวจ เช่น การตรวจหาระดับแอลกอฮอล์ในเลือด การตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ การตรวจทางนิติซีโรโลยี (DNA) เป็นต้น

5.2 การตรวจร่างกายและการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ

ก่อนทำการตรวจร่างกายหรือตรวจทางห้องปฏิบัติการ แพทย์ผู้ตรวจจะต้องขอความยินยอมจากผู้เสียหายก่อนเสมอ แม้ว่าจะมีหนังสือส่งตัวจากพนักงานสอบสวนก็ตาม การตรวจร่างกายภายนอกของผู้ต้องหาโดยทั่วไปซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132

การตรวจร่างกายนั้น ควรตรวจในสถานที่ปิดมิดชิด มีแสงเพียงพอ ถ้าผู้ป่วยเป็นผู้หญิงผู้ตรวจควรจะเป็นผู้หญิงหรือมีผู้ช่วยที่เป็นผู้หญิงอยู่ด้วย ตรวจหาบาดแผลทุกบาดแผลในทุกส่วนของร่างกาย อาจใช้วิธีตรวจตั้งแต่ศีรษะไล่ลงไปตามร่างกาย เมื่อพบบาดแผลให้วินิจฉัยชนิดบาดแผลให้ถูกต้อง บันทึกตำแหน่งบาดแผลและวัดขนาดของบาดแผลให้ถูกวิธี ถ้าบาดแผลมีลักษณะจำเพาะอาจใช้วิธีถ่ายภาพโดยมีไม้บรรทัดอ้างอิง

การส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ แพทย์สามารถทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีอาญา มาตรา 244/1 วรรค 1 และ 2 ดังนี้

“ในกรณีความผิดปกติที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือ เอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้”

ในกรณีที่มีการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือ บุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่ จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตราย ต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใด ไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง.....”

โดยจากตัวบทกฎหมาย แพทย์จะต้องขอความยินยอมในการเก็บตัวอย่างและต้องใช้วิธีที่ก่อให้เกิดการ เจ็บปวดน้อยที่สุด ถ้าผู้ป่วยไม่ยินยอมให้ตรวจทางกฎหมายจะสันนิษฐานว่า “ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความ ฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง”

5.3 การบันทึกข้อมูล

แพทย์ควรลงบันทึกในเวชระเบียนหรือแบบฟอร์มของทางโรงพยาบาล โดยบันทึกผลการตรวจ ประกอบด้วย วันที่และเวลาที่ตรวจ รายละเอียดของบาดแผลทุกแผล ในกรณีของผู้เสียหาย ให้บันทึกจำนวน ชนิด ขนาด ตำแหน่ง การวางตัวของบาดแผล และทิศทางการเคลื่อนที่ของวัตถุที่ทำให้เกิดบาดแผล ส่วนใน กรณีของผู้ต้องหานั้น ให้บันทึกการเปลี่ยนแปลงของบาดแผลไว้ด้วยเพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประเมินอายุของ บาดแผลต่อไป

6. การออกรายงานใบชันสูตรบาดแผล

6.1 หลักการเขียนเอกสารเบื้องต้น

1. ต้องใช้ภาษาไทยในการเขียนรายงาน เนื่องจากผู้ที่อ่านเป็นบุคลากรทางกฎหมายที่ไม่เข้าใจศัพท์ เฉพาะทางการแพทย์ ถ้าไม่สามารถหาภาษาไทยมาแทนได้ ให้เขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทยแล้ววงเล็บภาษาอังกฤษไว้ เช่น หลอดเลือดเอออร์ตา(aorta)
2. การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อตกหล่นในรายงาน ให้ขีดฆ่าแล้วเขียนใหม่และให้ผู้เขียนลงชื่อกำกับไว้ ห้ามทำการขูดลบ
3. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ
4. บันทึกรายละเอียดที่ตรวจเป็นข้อๆ เรียงลำดับตามหมวดหมู่ตามชนิดของบาดแผล หรือตามลำดับ ระบบอวัยวะของร่างกาย โดยให้พิจารณาให้เหมาะสมในผู้ป่วยแต่ละราย ในกรณีที่มีบาดแผลและการบาดเจ็บ ต่ออวัยวะภายในข้างใต้บาดแผลควรเขียนให้อยู่ในลำดับเดียวกันโดยต่อเนื่องเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงลักษณะ กลไกการบาดเจ็บนั้น

5. แยกบันทึกรายละเอียดของการบาดเจ็บกับความเห็นออกจากกัน เพื่อให้รูปแบบรายงานเป็นระเบียบ อ่านง่าย และผู้อ่านเข้าใจได้ว่าส่วนใดคือข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความเห็น

6.2 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ป่วย/ สถานพยาบาล/ วัน- เวลาที่มาตรวจ

- เลขที่ คือ เลขที่ทั่วไปผู้ป่วย (Hospital number, H.N.) หรือเลขที่ลงทะเบียนผู้ป่วยคดีเฉพาะของแต่ละสถานพยาบาล
- ตำบลที่แพทย์ตรวจ หมายถึงชื่อสถานพยาบาลที่แพทย์ตรวจผู้ป่วย
- ชื่อของผู้บาดเจ็บ ให้บันทึกชื่อโดยมีคำระบุเพศ เช่น นาย นาง นางสาว บันทึกนามสกุล และแนะนำให้บันทึกอายุของผู้ป่วยด้วย
- สถานีตำรวจที่นำส่ง ดูได้จากด้านหน้าของใบนำส่งว่าสถานีตำรวจใดรับผิดชอบ
- รับไว้วันที่ ให้ลงวันและเวลาที่ผู้ป่วยมาตรวจ โดยระบุวันเวลาที่มาตรวจครั้งแรกในการบาดเจ็บครั้งนี้

6.3 รายการที่แพทย์ตรวจ

- เขียนหัวข้อ “รายการ/สิ่ง ที่ตรวจพบ” และบันทึกรายละเอียดการตรวจเป็นรายการย่อยหรือเป็นข้อ
- ไม่ต้องเขียนประวัติการบาดเจ็บ
- ประวัติที่สำคัญ และยืนยันความถูกต้องได้ เช่น ประวัติการส่งตัว สัญญาณชีพแรกรับ และความรู้สึกตัว ควรบันทึกในรายการที่ตรวจเป็นลำดับแรก โดยเพิ่มหัวข้อ “ประวัติ” ในรายงานเป็นหัวข้อแรก
- ในกรณีไม่พบบาดแผลภายนอก ควรบันทึกด้วยว่าไม่พบบาดแผลภายนอก
- บันทึกบาดแผล และการบาดเจ็บของอวัยวะในที่ตรวจพบ จัดลำดับตามชนิดบาดแผลหรือตามกลุ่มอวัยวะ หรือลำดับจากบนลงล่าง
- บันทึกบาดแผลโดย ระบุ ชนิดบาดแผล ตำแหน่ง และขนาดของบาดแผล
- การตรวจเพิ่มเติมทางห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวกับบาดแผลใด ให้บันทึกต่อเนื่องในบาดแผลนั้น เช่น บาดแผลฉีกขาดบริเวณหน้าผากขวา ยาว 3 เซนติเมตร เอกซเรย์ไม่พบกะโหลกแตก
- การตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับบาดแผล แต่มีความสำคัญในคดี ให้ขึ้นหัวข้อใหม่ และบันทึกผลการตรวจเป็นลำดับ
- ในกรณีที่คิดว่าการรักษามีความสำคัญ ให้ลงการรักษาที่สำคัญเท่านั้น เช่น ระยะเวลาการพักรักษาตัวในโรงพยาบาล การผ่าตัดอวัยวะสำคัญเช่น การตัดม้าม เป็นต้น

6.4 ความเห็น

- เขียนหัวข้อ “ความเห็น” ชิดซ้ายในบรรทัดถัดจากบันทึกสิ่งตรวจพบ
- ความเห็นในรายงานชั้นสูตรบาดแผลเป็นความเห็นเกี่ยวกับ “ระยะเวลาการรักษา” เพราะจะนำไปปรับการตั้งข้อหาผู้กระทำความผิด

- ให้ความเห็นว่าการบาดเจ็บใช้เวลารักษาระมาณกี่วัน โดยบันทึกว่า “(ใช้เวลา)รักษาระมาณ วัน หากไม่มีภาวะแทรกซ้อน” โดยให้วงเล็บตัวหนังสือหลังตัวเลข เพื่อป้องกันการแก้ไข
- ระบุระยะเวลาที่รักษาเป็นวันเพียงตัวเลขเดียว เช่น “รักษาระมาณ 7(เจ็ด) วัน” ไม่ให้เขียนเป็นช่วง
- ถ้าการบาดเจ็บมีความรุนแรงที่ทำให้เสียชีวิตได้ ให้บันทึกในรายงานด้วย เช่น ถ้าไม่ได้รับการรักษาทันทีอาจถึงแก่ชีวิตได้
- การประมาณระยะเวลาการรักษาต้องอาศัยหลักวิชาทางการแพทย์ นำมาประเมินทั้งการหายทางพยาธิวิทยา(Pathological healing)ซึ่งหมายถึงการหายเชิงกายภาพที่เห็นได้ว่าเนื้อเยื่อมีการซ่อมแซมกลับเข้าสู่รูปแบบเดิม และการหายทางสรีรวิทยา(Physiological healing)ซึ่งหมายถึงอวัยวะที่ได้รับบาดเจ็บนั้นหายจนสามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ
- ไม่ต้องให้ความเห็นทางข้อกฎหมาย เช่น “เป็นการบาดเจ็บสาหัส” หรือ “หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว” เพราะการวินิจฉัยเกี่ยวกับอันตรายสาหัสนั้นเป็นดุลพินิจของศาล แต่การตรวจบางอย่างเป็นข้อเท็จจริงทางการแพทย์สามารถระบุตามสิ่งตรวจพบและให้ความเห็นได้ เช่น ตาบอด ลิ่นขาด แขนขาด มือขาด
- ในกรณีที่มีบรรทัดเหลือภายหลังการเขียนรายงาน ให้ขีดขวางบรรทัดที่เหลือทั้งหมด เพื่อป้องกันการเพิ่มเติมรายงานในภายหลัง

6.5 การลงชื่อแพทย์ผู้ตรวจ

- ลงลายมือชื่อ ผู้รับผิดชอบในรายงาน
- วงเล็บตัวชื่อสกุล เป็นตัวบรรจงอ่านออก หรือประทับตรายางชื่อ สกุล
- บันทึก วัน-เวลา ที่ เขียนรายงาน

7. เอกสารอ้างอิง

1. แสวง บุญเฉลิมวิภาส (บรรณาธิการ). นิติเวชศาสตร์และกฎหมายการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน; 2546.
2. ศักดิ์ สนองชาติ, อมรศักดิ์ นพรมภา, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา2:ภาคความผิด. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์; 2538.
3. วรวิรุฬ ไขว้วุฒิ. Laws and Medical Profession[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.si.mahidol.ac.th/sirirajcme/profession/LaM/Law246.asp>
4. ณัฐ ตันศรีสวัสดิ์, ธีรโชติ จองสกุล, อุดมศักดิ์ หุ่นวิจิตร. แนวทางการเขียนรายงานการชันสูตรบาดแผล[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.urnurse.net/reg-wound-record.pdf>

5. เฉลิมวุฒิ สาระกิจ. ความผิดต่อร่างกาย[อินเทอร์เน็ต]. พะเยา: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.law.up.ac.th/www/e-learning/100205/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%9C%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A2%20%E0%B8%A1.295-300.pdf>
6. กฤษฎีกา. ประมวลกฎหมายอาญา[อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb06/%bb06-20-9999-update.pdf>
7. กฤษฎีกา. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา[อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb05/%bb05-20-9999-update.pdf>
8. McLay, W. David S., ed. Clinical forensic medicine. Cambridge University Press; 2009.